

KPT:n linjaus yksityissektorin roolista Suomen kehityspolitiikassa

1. Johdannoksi

Kehityspoliittinen toimikunta (KPT) painottaa, että Suomen kehityspolitiikan tulee kaikilta osin pyrkiä köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämiseen kehitysmaissa sekä kestävänsä kehityksen edistämiseen maailmanlaajuisesti. Sama tavoite koskee kaikkea kehitysrahoitusta sekä kaikkia yhteistyömuotoja. KPT:n linjauksen tarkoituksena on selventää yksityissektorin roolia osana Suomen laajempaa kehityspolitiikkaa ja kestävänsä kehityksen Agenda2030 toteuttamista. Linjaus pohtii yksityissektorin yhteistyön pääperiaatteita, haasteita ja mahdollisuuksia sekä esittää KPT:n suositukset niihin.

Kehityspolitiikka elää suurten muutosten aikaa. Muutos liittyy sekä kehityspolitiikan painopisteisiin että kehitysrahoitukseen. Suomen uusi hallitusohjelma (2015) nostaa *kehitysmaiden oman yksityissektorin ja veropohjan vahvistamisen* kehityspolitiikan ytimeen. Painotus on tärkeä ja tervetullut. Lisäksi Suomen hallitusohjelma nimeää ihmiskunnan suurten uhkien, kuten ilmastonmuutoksen, köyhyyden sekä ruoka-, vesi- ja energiapulan torjunnan kehityspolitiikan keskeiseksi tehtäväksi osana Suomen kehityspolitiikkaa ja Agenda2030 toimeenpanoa.

Suomalaisyrittäjillä on runsaasti osaamista ja teknologioita, jotka voivat vastata kehitysmaista kumpuaviin tarpeisiin. Suomen vahvoja ja kansainvälisesti tunnettuja toimialoja ovat muun muassa: energia ja infrastruktuuri, opetus ja koulutus, sosiaaliala ja terveys, vesi ja sanitaatio sekä kestävä metsä- ja maatalous ja elintarviketeollisuus. Lisäksi suomalaisyrittäjillä on pääsääntöisesti hyvä maine ja vastuulliset toimintatavat. Suomella on myös paljon annettavaa osallistavan demokratian ja laaja-alaisen kansalaisyhteiskunnan, tasa-arvon ja työelämään liittyvän lainsäädännön edistämässä.

Kansainvälisessä kehityspolitiikassa yksityissektorin rooli aktiivisena toimijana ja kehityksen rahoittajana on vahvistunut huomattavasti viime vuosina. Erityisesti OECD ja Euroopan unioni korostavat yksityissektorin merkitystä globaaliongelmien ratkaisussa. Vielä tärkeämpi seikka on se, että kehitysmaat itse painottavat kansainvälisen kaupan ja yritysten välisen yhteistyön merkitystä kehitystavoitteiden saavuttamisessa.

Kehitysmaiden oman yksityissektorin vahvistaminen on tärkeää, jotta köyhyys ja eriarvoisuus vähenisivät ja sitä kautta taloudellinen oikeudenmukaisuus lisääntyisi. Yksityissektorin vastuullinen vahvistaminen luo muun muassa ihmisarvoisia työpaikkoja, joka on myös kestävänsä talouskasvun ja yhteiskuntarauhan edellytys. Kehitysmaiden yksityissektorin, erityisesti PK-yritysten, vahvistamista tarvitaan, jotta taloudellista hyötyä jäisi nykyistä enemmän kehitysmaiden ihmisten käyttöön.

Erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten väliset kansainväliset kumppanuudet (pohjoinen-etelä, etelä-etelä) ovat toistaiseksi alihyödynnetty voimavara. Sen potentiaali on kuitenkin huomattava erityisesti kehitysmaan oman taloudellisen arvonlisän ja resurssipohjan luomisessa (ILO 2015). Laajemmassa mittakaavassa kehitysmaiden oman yksityissektorin vahvistaminen edellyttää vastuullista investointi-, vero- ja kauppapolitiikkaa. Myös poliittinen, hallinnollinen, sosiaalinen ja

fyysinen toimintaympäristö vaikuttavat oleellisesti tavoitteen onnistumiseen. Siksi yksityissektorin vahvistaminen on nähtävä kokonaisvaltaisesti, myös muut toimijat, poliitikat ja yhteistyömuodot huomioiden.

Kehitysmäärärahojen mittavat leikkaukset muilla sektoreilla ja siirtyminen lahja-avusta kohti laina- ja pääomasijoituksia (140 miljoonaan euroa) tarkoittaa sitä, että hallitus korostaa *yksityissektorin toimijoiden* roolia kehityspolitiikan toteuttajina. Samanaikaisesti muiden kehitysyhteistyön alojen määrärahaileikkaukset voivat haitata yritysten toimintaympäristön vastuullista ja kokonaisvaltaista kehittymistä. Siksi kehityspoliittinen johdonmukaisuus on tärkeämpää kuin koskaan.

Kehitysyhteistyörahoituksen käyttö "katalyyttinä" muiden rahavirtojen, kuten yksityisten investointien lisäämiseksi, on saavuttanut kannatusta erityisesti EU:ssa. Myös muut pohjoismaat ovat jo pitkään kannustaneet yrityksiä kehitysmaihin. Haasteellisten markkinoiden kehittämistä ja toiminnan riskejä on myös jaettu kehitysyhteistyörahoituksella. Suomi voi oppia muiden pohjoismaiden sekä vertaismaiden kokemuksista ja hyödyntää niitä. Suomen kehitysrahoitus tulisikin nostaa muiden pohjoismaiden BKTL-osuustasolle. Se antaisi Suomelle paremmat mahdollisuudet olla etulinjassa näyttämässä miten kehitysyhteistyön kattavat periaatteet (mm. ihmisoikeusperustaisuus, demokraattinen omistajuus, johdonmukaisuus, avoimuus, pitkäjänteisyys ja kehitysvaikutuksiin liittyvä tilivelvollisuus) ja yksityissektorin vastuullinen toiminta osana köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämistä, sovitetaan yhteen.

2. Yksityissektori ja kehitysyhteistyön pääperiaatteet

Ihmisoikeusperustaisuus

Suomi on viime vuodet pyrkinyt toteuttamaan kehitysyhteistyötään ihmisoikeusperustaisesti. Periaate ohjaa ja sen tulisi jatkossakin ohjata kaikkea toimintaa – myös yksityissektorin yhteistyötä. Köyhyyttä ja eriarvoisuutta vähentävä sekä muita kestävän kehityksen tavoitteita edistävä yritystoiminta tulee liittää osaksi ihmisoikeusperustaisuuden toteuttamista. Tavoitteessa onnistuminen edellyttää kuitenkin myös peruspalvelujen, kuten koulutuksen ja terveyspalvelujen, sekä perusoikeuksien ja hyvän hallinnon toteutumista, joiden kehittämistä oman resurssipohjan vahvistaminen tukee.

Ihmisoikeusperustaisuuden toteuttaminen on Suomen kehitysyhteistyön suurimpia haasteita, mutta sen lisäarvo on merkittävä. Esimerkiksi ihmisarvoisten työpaikkojen lisääntyminen, uusien elinkeinomahdollisuuksien luominen ja erityisesti naisten ja nuorten taloudellinen voimaannuttaminen ovat tavoitteita, joissa yksityissektori voi vahvistaa ihmisoikeusperustaisuutta. Myös kaikkein köyhimmillä on oikeuksia suhteessa esimerkiksi energia-, vesi- ja ruokaturvaan, koulutukseen, terveyteen sekä suojaan. Samoin ilmaston muutoksen hillintään ja sopeutumiseen liittyvää teknologiaa sekä kaupungistumisen hallintaa (ml. liikenne, sanitaatio) voidaan tarkastella oikeuksien näkökulmasta.

Yhteistyön johdonmukaisuus ja läpinäkyvyys

Kehitysmaiden oman yritystoiminnan vahvistamista on tarkasteltava kokonaisvaltaisesti suhteessa työpaikkojen laatuun ja kehitysvaikutuksiin sekä taloudellisen oikeudenmukaisuuden lisääntymiseen. Siksi kaikilta kehitysyhteistyövaroin tuettavilta yrityksiltä on edellytettävä kansallisten ja kansainvälisten normien mukaista vastuullista toimintaa sekä pyrkimystä taloudelliseen oikeudenmukaisuuteen.

Yleisenä ohjenuorana on (kestävää kehitystä tukeva politiikka) johdonmukaisuuden ajatus: yritysten ja kaikkien muiden toimijoiden on huolehdittava siitä, että ne tukevat kehitystavoitteiden saavuttamista; paikallisten elämää ja toimeentulolähteitä kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti. Taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristö- ja ihmisoikeusvaikutukset tulee huomioida ennakkoon sekä kuulla niitä sidosryhmiä, joita vaikutukset koskevat. Kaikkien toimijoiden tulee kunnioittaa ihmisoikeuksia ja ympäristöä. Kukaan toimijoista ei saa syyllistyä itse ihmisoikeusloukkauksiin tai tukea ihmisoikeuksia loukkaavia tahoja. Kehitysrahoituksen käyttöä tulee valvoa erityisen tarkasti maissa, joissa ihmisoikeusrikkomusten riski on suuri. Nämä periaatteet vaativat tuekseen lisäohjeistusta, jotta nykyisiä kehitysyhteistyön ihmisoikeusvaikutusarvioinnin periaatteita voitaisiin soveltaa kaikkeen kehitysyhteistyövaroin rahoitettavaan toimintaan.

Johdonmukainen toiminta edellyttää tiettyjen vähimmäiskriteereiden noudattamista kaikissa kohdemaissa. Niihin kuuluvat yleisperiaatteista: YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat nk. "Ruggien suojele, korjaa ja korvaa" – periaatteet, ihmisoikeussitoumusten, ILO:n periaatteiden sekä kehitysyhteistyön tuloksellisuutta lisäävien kansainvälisten sopimusten ja käytäntöjen sekä ympäristön kannalta kestävien periaatteiden ja ohjeiden noudattamista. Maailmanpankkiryhmä ryhmä on määritellyt vähimmäisstandardit (International Financial Corporation, IFC), jotka ohjaavat Suomen laina- ja pääomasijoituksia kehittyvissä maissa ympäristö- ja yritysvaluutan osalta. Periaatteiden soveltaminen käytäntöön vaatii jatkuvaa työtä.

Toiminnan vaikutuksia on tärkeä arvioida sekä etu- että jälkikäteen, jotta toiminta olisi mahdollisimman johdonmukaista eikä resursseja kuluisi hukkaan. Tulevaisuudessa Suomi voisi olla suunnannäyttäjä kehitysmaiden yksityissektorin vahvistamiseen tähtäävissä toimissa jo suunnitteluvaiheessa. Koska Suomi on sitoutunut Agenda2030 toteuttamiseen ja kestävä kehityksen tavoitteiden universaaliin edistämiseen, olisi tämä huomioitava myös tulevien vaikutusarviointien kehittämisessä. Yritysten toiminnan vaikutusarvioinneissa tulisi siis myös korostaa liiketoiminnan taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristövaikutuksia, myös pitkällä aikavälillä. Taloudellisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta globaalien arvoketjuihin ja -verkkoihin liittyvää tietoa tulisi hyödyntää entistä paremmin yritysten välisten kumppanuuksien strategisessa rakentamisessa. Arviointimenetelmien käytettävyyteen ja konkreettisuuteen tulee kiinnittää huomiota sekä yrityskumppaneiden että kehityspolitiikkaa tarkastelevien näkökulmista. Vaikutusarviomalleja kehitettäessä on otettava huomioon niiden tuomat kustannukset eri toimijoille, erityisesti PK-sektorilla. Siksi on harkittava erillisen rahaston tai muun rahoituskanavan perustamista tähän tarkoitukseen.

Läpinäkyvyyden ja avoimuuden vaatimus koskee kaikkia kehitysyhteistyötoimijoita. Se on myös paras tapa varmistaa toiminnan oikeutus. Ilman läpinäkyvyyttä ei kehitysvaikutusten arviointi ole ylipäänsä mahdollista. Kehitysmaiden yritysten sekä kehitysrahoituksen myöntäjien näkökulmasta hankkeiden suunnittelu- ja rahoituksen hankintavaihe on kuitenkin läpinäkyvyyden kannalta

haasteellinen. Mukana voi olla useita eri tahoja, joilla kaikilla on omat vaatimuksensa – ja omaa yksityistä rahaa, jota kehitysyhteistyön raportointivaatimukset eivät koske. Siksi raportointiin tarvitaan selkeät mallit ja ohjeet, jottei niistä muodostu myöskään estettä yksityissektorin yhteistyölle tai rahoituksen yksityisen rahoituksen hyödyntämiselle. Tämän yhtälön ratkaisu vaatii kuitenkin vielä eri sidosryhmien kuulemista, tarkempaa ohjeistusta ja ohjausta myös siksi, että yrityskumppanuuksien tulosten tarkastelussa painottuvat sekä taloudellinen kehitys että yritysten saamaa hyötyä. Kaikille osapuolille hyväksyttävän ratkaisun löytäminen on nykyisen hallituskauden tärkeä tehtävä yhteistyössä Finnfundin ja muiden Suomen rahoitusinstrumenttien vastuutahojen kanssa.

Yritysten intressit ja kumppanimaiden kehitystavoitteet voivat vahvistaa toisiaan – ja tähän tulee pyrkiä. Jotta tuloksia voidaan seurata molemmilta osin, on niistä pystyttävä raportoimaan. Prosessien aikana ilmenevissä ristiriitatilanteissa ratkaisuun tulee pyrkiä kehitystavoitteita vaarantamatta.

3. Kumppanuudet

Suomalainen yksityissektori voi luoda kumppanuuksia suoraan kehitysmaiden yrityksiin tai rakentaa yhteistyösuhteita kehitysmaiden yksityissektorin vahvistamiseksi yhdessä julkisen sektorin ja/tai kansalaisyhteiskunnan kanssa sekä Suomessa että kohdemaissa. Pitkäjänteisyys, paikallinen tuntemus ja luottamus ovat kahdenvälisen, monenkeskisen sekä erityisesti kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön onnistumisen edellytys. Näitä ominaisuuksia tarvitaan myös kehitysmaiden omaa yksityissektoria vahvistavissa yrityskumppanuuksissa, vaikka toimijoiden toimintalogiikka ja vahvuusalueet ovatkin erilaiset. Tavoitteena on, että eri toimijat pyrkisivät yhteisiin päämääriin – kestäviin kehitysvaikutuksiin kehitysmaissa - omilla vahvuuksillaan ja toisiaan täydentävästi. Siksi myös kehitysinstrumenttien tulisi olla ja niitä tulisi käyttää päämäärävetoisesti (ks.20 KPT:n vuosiarvio 2015).

On siis varmistettava, etteivät nykyiset kehitysrahoitusinstrumentit ja leikkauksien jälkeinen rahoituksen jakautuminen ohjaa toimijoita eri suuntiin – ja eri maihin. Esimerkiksi potentiaalisista yhteisrahoitusinstrumenteista Business with Impact – aloite (BEAM) edellyttää kansalaisjärjestöiltä merkittävää etukäteistä omarahoitusosuutta (25% – 50%), joka voi muodostua ylitsepääsemättömäksi esteeksi toiminnan aloittamiselle. Kun ohjelmatukia on merkittävästi vähennetty, järjestöillä on entistä niukemmin resursseja käytössään omarahoitusosuuden kattamiseen. Myös BEAMin rahoituspäätösten "innovaatio"-kriteeri täytyisi pystyä tulkitsemaan käytännönläheisesti "uudeksi ratkaisuksi tai ratkaisumalliksi, jolla on merkitystä kehitysvaikutusten vahvistamisessa tai ihmisten elinolosuhteiden parantamisessa" (vrt. niukkuusinnovaatiot). Yhteistyö edellyttää myös aikaa, instrumenttien joustavuutta ja resursseja yhteiseen suunnitteluun, mikä on huomioitava rahoituskriteereissä.

Finnfund hankkeiden mittakaavaa olisi hyvä pohtia myös suomalaisten PK-yritysten kilpailumahdollisuuksien ja järjestöyhteistyön kannalta. Esimerkiksi Alankomaissa järjestöt voivat hakea rahoitusta tietyn budjettimomentin puitteissa hankkeisiin, joilla vahvistetaan kehitysmaiden yritystoiminnan vastuullisuutta. Suomen tulisivikin harkita yhteisiä rahoitusmuotoja laaja-

alaisemman yhteistyön kehittämiseksi eri toimijoiden välille niin Suomessa kuin hankkeiden kohdemaissa kehitysmaiden yksityissektorin vahvistamiseksi.

Edellisellä hallituskaudella muodostettu Team Finland-verkosto edistää Suomen taloudellisia ulkosuhteita, maakuva- ja promootiotyötä ja yritysten kansainvälistymistä myös kehitysmaissa. Sen tavoitteena on tehostaa suomalaisten tahojen välistä yhteistyötä. Team Finland – toiminnan kehitysvaikutuksia olisikin arvioitava nykyistä tarkemmin. Lisäksi on pyrittävä siihen, että yrityskumppanuudet ja kehitysmaiden kanssa käytävä kauppa vaikuttaisi erityisesti globaalin köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentymiseen.

4. Yksityissektorin tuen kohdentaminen

Suomen pitkäaikaiset kumppanimaat

Suomen pitkäaikaisten kehitysyhteistyökumppanimaiden ryhmä on hyvin monimuotoinen, vaikka kaikki kohdemaat Keniaa lukuun ottamatta kuuluvatkin kaikkein köyhimpien maiden (LDC)-ryhmään. Siksi kohdemaan ja sen yksityissektorin eri alojen tarpeiden ja haasteiden tuntemus on ensiarvoisen tärkeää. Kestäviä tuloksia ei synny myöskään ilman kumppanimaiden ihmisten aitoa omistajuutta.

Suomi on kehitysyhteistyössään sitoutunut 0,7 prosentin BKTL-osuuden tavoitteeseen. Lisäksi Suomi on linjannut kansainvälisten sitoumusten mukaisesti ohjaavansa 0,2 prosentin BKTL kehitysapuuden kaikkein köyhimpiin maihin. Niissä toimintaympäristö on haastava sekä kohdemaan omalle sekä ennen kaikkea ulkopuolelta tuleville yritystoimijoille. Onkin arvioitu, että esimerkiksi suomalaiset PK-yritykset toimisivat parhaiten keskitulon ja alemman keskitulon maissa. Siksi olisi perusteltua turvata kansalaisjärjestöyhteistyön jatkuvuus sekä monenkeskisen ja kahdenvälisen yhteistyön riittävä rahoitus juuri LDC-maissa. Erityisesti kehitysapuleikkausten jälkeen on kiinnitettävä huomiota siihen, toteutuuko Suomen hyväksymä kansainvälinen LDC-suositus (vrt. SDG-17), jos yritysten tuki kuitenkin ohjautuu muualle kuin kaikkein köyhimpiin maihin. Finnfundin nykyisen ohjeistuksen mukaisesti $\frac{3}{4}$ osaa uusien päätösten euroarvosta tulee kohdentua LDC+LIC+LMIC – maihin.¹ Tästä ohjeistuksesta tulisi pitää kiinni.

Kehitysmaaluokitukset itsessään eivät kerro riittävästi maiden erityistarpeista, sisäisestä eriarvoisuudesta tai poliittis-taloudellisesta dynamiikasta. Yhteistä kaikille kumppanuuksille on se, että Suomen toimintaa niissä kaikissa ohjaa Suomen kansainväliset kehityssitoumukset – ja periaatteet sekä Suomen kumppanimaiden kanssa yhdessä neuvotellut maaohjelmat ja niissä esitetyt maakohtaiset tavoitteet. Suomi noudattaa kehitysavunantajien yhteistä periaatetta avun koordinaatiosta ja keskittymistä tiettyihin teemoihin (enimmillään kolmeen). Suomen kumppanimaat, joissa yksityissektorin tukeminen on määritelty yhteiseksi tavoitteeksi tai joissa yrityksen osaaminen linkittyy suoraan muuhun edistettävään teemaan (esim. vesi, ruokaturva, energia) luo selkeimmät puitteet myös yksityissektorin yhteistyölle ja sen tulosten seurannalle osana Suomen kehitysyhteistyötä ja – politiikkaa. On kuitenkin huomioitava, että myös suomalaisten ja

¹ YK:n listaamat vähiten kehittyneet maat + Maailman Pankin luokituksen mukaisesti alhaisen tulotason + alemman keskitulon maat.

kansainvälisten yritysten toimintaa ohjaa yksityisen sektorin toiminnan lainalaisuudet. Yritykset toimivat siellä, missä niiden toiminta on kannattavaa ja sille on kysyntää.

Myös konfliktien ja humanitaarisen kriisien konteksteissa on luonnollista, että pääpaino on monenkeskisessä yhteistyössä. Tilanteen sallimassa yritystoiminnan käynnistäminen voi olla merkittävä osa tilanteen vakauttamista ja normalisointia esimerkiksi hyödyntämällä diasporia. Kaikkien toimijoiden tulisi kiinnittää erityistä huomiota konfliktien syihin ja dynamiikkaan ("konfliktisensitiivisyys"), jotta tilannetta ei ainakaan huononnettaisi. Pakolaiskriisin myötä esimerkiksi Syyriasta lähialueille pakenevien ihmisten elinkeinonharjoitusmahdollisuuksia tulisi tukea yhteistyöllä. Suomalaisten, paikallisten ja kansainvälisten yritysten yhteistyötä tarvitaan myös yhteiskuntien jälleenrakennukseen. Myös yritystukimuotojen räätälöintiä paluumuuttajille Suomesta lähtömaihin tulisi harkita.

Tavoitteet

Kehityspolitiikan instrumenttien tulee kaikilta osin pyrkiä köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämiseen kehitysmaissa sekä kestäväen kehityksen edistämiseen maailmanlaajuisesti. Yrityksillä voi myös olla kestäväen kehityksen universaalien tavoitteiden kannalta merkittävää osaamista, jolle on myös kysyntää. Siksi toiminnan rajoittaminen pelkästään Suomen virallisiin kumppanimaihin ei ole tarkoituksenmukaista (vrt. erityisesti SDG:t 6-13). Kehitysmaiden yksityissektorin vahvistaminen, epävirallisen sektorin kaventaminen, arvoketjujen avaaminen, veropohjan laajentaminen ja ihmisarvoisten työpaikkojen luominen ovat tärkeä tavoite kaikissa kehitysmaissa. Varoja tulisi kohdistaa sellaiseen toimintaan, joka mahdollistaa pysyvien investointien ja työpaikkojen syntyminen, sekä keskiluokan vahvistumisen ja köyhyyden vähentämisen. Tämä heijastuu positiivisesti myös veropohjaan. Ilmastokestävyyden näkökulmasta yritysten ratkaisut voivat vähentää merkittävästi esimerkiksi kasvihuonekaasuja ja suomalaisilla yrityksillä voi olla tähän sopivaa teknologiaa.

5. Mallia ja mahdollisuuksia maailmalta

Suomen avunantajakumppaneista Ruotsi korostaa vahvasti yritysinstrumenttien innovatiivisuutta, mutta myös jatkuvaa kehitysyhteistyötä ja valmiutta ottaa enemmän riskejä kehitysvaikutusten maksimoimiseksi. Samalla kun Ruotsi on kasvattanut yksityisen sektorin tukea kehitysyhteistyössään, on se ohjannut lisävaroja myös yritys vastuuta tutkivien järjestöjen työhön. Ruotsin tavoin Tanska on suunnannut tukiohjelmiään keskituloisista kehitysmaista entistä enemmän köyhiin kehitysmaihin erityisesti Afrikassa. Molempien maiden toimintaa ohjaa ns. *lisäisyysperiaate*: yritystukea myönnetään ainoastaan hankkeisiin, joita ei ilman julkista rahoitusta olisi mahdollista toteuttaa. (Remes 2013.)

Käytännössä pohjoismaisilla yrityksillä on kuitenkin hyvin rajallisia intressejä kaikkein köyhimpiin maihin. Niihin mennään vain projektiluontoisesti tai jos toiminta liittyy suurempaan alueeseen Ruotsissa ja Tanskassa kehitysyhteistyön, ml. yksityisen sektorin instrumentit kuuluvat valtion tilintarkastuksen piiriin. Kummassakin maassa käytännössä perinteistä kehitysyhteistyötä ja

toisaalta kehitysmainin suuntautuvaa vienninedistämistoimintaa on arvioitu käytännössä erikseen. Kehitysvaikutusarvioinneista ei vielä tällä hetkellä ole riittävästi tietoa. (Gronow 2015.)

Suomen vertaismaat käyttävät korkotuki-instrumentteja. Niillä voidaan toteuttaa esim. vesi- ja sanitaatioalan tai infrastruktuurin kehittämiseen liittyviä projekteja, joita kehitysmaat tarvitsevat ja joihin yritykset eivät pääse ilman omaa rahoitusta. Esimerkiksi hollantilaisten yritysten käytössä on rahastoitua kehitysapurahaa, jota ne voivat anoa käyttöönsä lainoina tai avustuksina investoidakseen vaikkapa pieniin tehtaisiin Saharan eteläpuolisen Afrikan maissa. Jos Suomi ottaa "uuden sukupolven korkotuki-instrumentin" käyttöön, tulee se integroida kestävä kehityksen ja erityisesti köyhyyden vähentämisen tavoitteisiin.

Kenties kattavimman kehitysyhteistyön ja kaupan integroivan mallin on luonut Alankomaat. Tässä mallissa yhdistyvät äärimmäisen köyhyyden vähentäminen, kestävä ja laajapohjainen kasvu, josta voimavarat köyhyyden vähentämiseen maailmanlaajuisesti sekä hollantilaisten yritysten kilpailukyky. Malli perustuu eri tasoilla vaikuttamiseen: kumppaneiden kansallinen politiikka (esim. verotus, kaupan säännöt, alueellinen ja kansainvälinen kauppa), yritysten toimintaympäristön parantaminen (esim. rahoitusmuodot, infrastruktuuri ja instituutioiden kehittäminen) sekä PK-yritysten tukeminen, innovatiivinen rahoitus sekä yritysten yhteiskuntavastuu. Mallin heikkoutena on se, ettei se huomio riittävästi kansalaisyhteiskunnan toimijoita, varsinkaan pienempiä järjestöjä.

Myös Suomen tulisi huomioida laajempi vaikuttaminen kansainväliseen kauppaan (WTO, EU:n kauppapolitiikka ja kauppasopimusten kehitysvaikutukset sekä Aid for Trade) kansallisen yksityissektorin vahvistamisen näkökulmasta – ja integroida kansalaisyhteiskunnan työ tiiviimmin tähän kokonaisuuteen. Suomen edustustoverkosto on keskeisessä roolissa kauppadiplomatian (ml. Team Finland) ja kehitystavoitteiden yhdistämisessä.

Lisäksi suomalaisia yrityksiä sekä niiden kumppaneita kehitysmaissa tulisi entistä enemmän ohjata ja kannustaa hakemaan rahoitusta EU:n yksityissektorin rahoitusinstrumenttien kautta. Myös tässä Suomen sekä Euroopan unionin edustustoilla voisi olla entistä merkittävämpi rooli. Suomalaisilla yrityksillä on erityisosaamista, joka tukevat myös EU:n kehitystavoitteiden toteutumista. Team Finland – toimijat voisivat toimia entistä aktiivisempina linkkinä EU:n kehitysyhteistyöhankkeiden sekä suomalaisen elinkeinoelämän välillä. Yritykset tarvitsevat tästä myös lisätietoa ja ohjeistusta. Suomalaisten yritysten mahdollisuuksia päästä mukaan EU:n, kansainväliset järjestöjen ja kehitysrahoituslaitosten kehitysyhteistyöhankkeisiin on selvitettävä myös Team Finland – vienninedistämismatkojen yhteydessä.

KPT:n suositukset

- Suomen kehityspolitiikan tulee kaikilta osin vähentää köyhyyttä ja eriarvoisuutta kehitysmaissa sekä edistää kestävä kehitystä maailmanlaajuisesti. Kehitysyhteistyön pääperiaatteet ja tavoitteet koskevat kaikkia toimijoita. Pääperiaatteita ovat ihmisoikeusperustaisuus (ml. demokraattinen omistajuus), johdonmukaisuus sekä läpinäkyvyys ja avoimuus.
- Suomen tulee pitää kiinni siitä, että 0,7 % BKTL tavoitteelle luodaan uskottava aikataulu ja että kehitysapua kohdennetaan riittävästi (0,2 % BKTL) LDC-maihin

kansainvälisten päätösten mukaisesti.² Yritysten tekemää yhteistyötä tulisi myös mahdollisuuksien mukaan pyrkiä kohdentamaan Suomen kumppanimaihin yhteistyön täydentävyyden vuoksi. Kehitysyhteistyövaroin tuetun yritystoiminnan on pyrittävä vähentämään köyhyyttä ja eriarvoisuutta sekä edistettävä muita kestävän kehityksen tavoitteita kaikissa maissa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä kaikkein köyhimpiin alueisiin ja haavoittuvimpiin väestöryhmiin.

- Eri toimijoiden välistä yhteistyötä on tuettava kehittämällä kumppanimaiden kehitystarpeisiin vastaavia, tavoitelähtöisiä ja riittävän joustavia rahoitusinstrumentteja. Toiminnan vaikutusarviointia tulee kehittää kestävän kehityksen näkökulmasta ja osoittaa siihen myös lisärahoitusta osana Agenda2030 toimeenpanoa. Samalla raportointia on muutettava entistä selkeämmäksi, käyttäjäystävällisemmäksi sekä kehitystuloksia painottavaksi.
- Suomen tulee aktiivisesti vaikuttaa EU:n kauppaa-, investointi- ja veropolitiikkaan sekä komission valmisteilla oleviin linjauksiin yksityisen sektorin osallistumisesta kehitysyhteistyöhön. Erityistä huomiota tulee kiinnittää EU:n kauppasopimusten vaikutuksiin, jotta ne lisäisivät erityisesti köyhimpien kehitysmaiden osuutta kansainvälissä arvoketjuissa sekä vahvistaisivat köyhimpien maiden keskinäisiä kaupallisia suhteita ja lisäisivät kumppanimaihin jäävää taloudellista hyötyä. Suomalaiset yritykset ja muut toimijat, ml. kansalaisjärjestöt tarvitsevat tukea osallistuakseen Euroopan unionin rahoittamiin yksityistä sektoria koskeviin kehitysyhteistyöprojekteihin.

² OECD 2014 ja YK:n kestävän kehityksen tavoite 17.